

# СПЕЦИФІКА ТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ

Стефанюк Т. П.,

Криворізький державний педагогічний університет

*Анотація.* У статті розглянуто застосування різних технік української народної вишивки в декоративних виробках.

*Ключові слова:* народна вишивка, орнамент, техніка вишивки.

*Анотация.* Стефанюк Т. П. "Специфика технических приемов украинской вышивки". В статье рассматривается использование разных техник украинской народной вышивки в декоративных изделиях.

*Ключевые слова:* народная вышивка, орнамент, техника вышивки.

*Annotation.* Stephanyuk T. Specificity technical reseption of Ukrainian embroidery. In the article use different reception of Ukrainian national embroidery in decorative products is considered (examined).

*Key words:* national embroidery, design, engineering height.

**Постановка проблеми.** Від початку ХХ ст. на території України, особливо у центральних областях, почався процес створення багатобарвних, грубих вишивок, які зовсім потіснили стримані і вишукані давні. Характерною особливістю вишивки є величезна різноманітність технік, поєднання їх до 10-15 одночасно. Але сьогодні майстрині знають, як правило, дуже мало вишивальних технік. Наприклад, тепер у селах центральних регіонів України шиють здебільшого хрестиком і так званою "рисованою гладдю", тобто гладдю, довжина стібків якої визначається контурами. Будь-яку, навіть найскладнішу, композицію дають змогу створити різні вишивальні шви, їх поєднання в одному виробу породжує багатий, розкішний, справді народний декор. Тому дослідження різних технічних прийомів вишивки є дуже актуальним на сьогоднішній день.

Робота виконана згідно програм НДР Криворізького державного педагогічного університету.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Загальні питання з цієї проблеми висвітлювалися у наукових роботах, виданих за два останні десятиріччя: Є. Антоновича [1], О. Гасюк, М. Степан [2] О. Найден та Р. Захарчук-Чугай, але ці автори розглядали загальні питання історії вишивки та орнаментальних композицій не акцентуючи уваги на техніках вишивальних швів, які мають вирішальний вплив на характер орнаментальних мотивів.

**Формулювання цілей статті.** На сьогоднішній день проблема застосування різних технік і їх поєднання в одному художньому виробу постає дуже актуальною. Наша стаття присвячена більш досконалому дослідженню даної галузі.

**Результати дослідження.** Вишивка – орнаментальна скарбниця колективного генія. В ній втілено чудеса народної фантазії – геометризований метод зображення землі, природи, сонця, людини.

Протягом багатовікової історії мистецтва вишивання прямий, безпосередній зміст символічних зображень поступово стирався. Однак, хоча орнаментальні форми дійшли до нас дещо трансформованими, можливо більш абстрактними, символіка їх в основному збереглася завдяки традиції [2,40]. За змістом і формою орнаментальних мотивів вишивка поділяється на геометричну, рослинну, зооморфну та антропоморфну. У геометричних орнаментах вишивок збереглися до наших днів елементи не лише первісної символіки, але й пізніших культурних шарів, пов'язаних з язичеством стародавніх слов'ян.

Для розкриття змісту геометричних і рослинних орнаментів велике значення має термінологія узорів. Назви орнаментів пов'язані з фольклорною символікою, практичною діяльністю людей (“грабельки”, “гречка”), а також їхніми уявленнями про тваринний світ (“курячі лапи”, “павучки”, “раки”). Геометричні мотиви в українській традиційній вишивці зберігають такі назви: “прутик”, “кривулька”, “клинчики”, “круги”. Геометризовані рослинні і рослинні мотиви мають такі назви: “барвінок”, “хмелик”, “калина”, “сосонки”, “виноград”, “гвоздика”.

Створення безлічі орнаментальних композицій досягається чергування фігур в орнаментальних рядах, розміщенням їх по горизонталі, вертикалі, діагоналях; використанням орнаментальних мотивів і рядів різного розміру, або різним ритмом їх чергування.

Художня довершеність і різноманітність вишивки залежить не тільки від створення досконалої орнаментальної композиції, тонкого відчуття кольору, а й значною мірою від вибору технік виконання. Це різноманітні шви, які виконуються по заздалегідь нанесеному малюнку на полотні, а також шви рахункові, що виконуються по рахунку ниток полотна – основи і підкання. Вони зумовлюють лінії узору [5,55]. До

рахункових можна віднести і ажурні техніки, художній ефект яких побудований на наскрізних прозорих композиціях.

На Україні, починаючи з XVII ст. було поширено два основних метода нанесення стібків вишивальної нитки на основу дво- і однобічний. Двобічно на тканину наносяться стібки такими техніками: перебором “позад голки”, двобічною гладдю, стебелевим швом, соснівкою, штапівкою, різними техніками виколювання, вирізування, мережання, рубцювання, обметання тощо. Ці техніки в основному були відомі в усіх областях України.

Не менш різноманітними на території України були й техніки однобічного вишивання, тобто нанесення вишивальних стібків з виворотного або лицьового боку тканини. Вишивання з виворотного боку (низинка, занизування) – послідовне протягування вишивальної нитки від одного кінця тканини до другого, під час якого застеляється певна кількість ниток основи поперемінно один раз – з виворотного, а другий – з лицьового боку.

Низинкова вишивка багата орнаментальними мотивами. Їх народні назви свідчать про те, що в геометричному орнаменті зображені конкретні рослини, тварини, предмети побуту. Найбільш популярні мотиви: вазони, вівсик, хмелік, рожа, сосонки; вуж, зозульки, сови, качечки, коники, павучки; вітряки, гребенці та інше [1,147].

У процесі історичного та культурного розвитку на Україні у кожній місцевості утворилися характерні орнаментальні мотиви і композиції, найбільш улюблена і поширена колірна гама, специфічні техніки виконання.

Однією з характерних особливостей української вишивки є яскраво виражена самобутність окремих етнографічних регіонів, таких як Полтавщина, Київщина, Чернігівщина, Гуцульщина, Поділля тощо. Серед цих регіонів нашої уваги заслуговує вишивка Полтавщини. Середнє Подніпров'я (до якого входить і Полтавська область) – центр давньоруської народності, центр формування української нації. Саме тут йшло формування літературної мови, сконцентрувались і найбільш яскраво виявились основні риси культури та побуту українського народу.

Провідне місце на Середньому Подніпров'ї займають полтавські вишивки. Вони відзначаються ніжною гамою, побудованою на

вишуканому поєднанні м'яких пастельних кольорів. Використовуються всі відтінки голубого, вохристого, ледь зеленуватого тощо.

Особливістю полтавської вишивки є співіснування рослинного, рослинно-геометричного та геометричного орнаментів. В основу геометричного орнаменту покладено найпростіші фігури: скісний та прямий хрест, квадрат, ромб, трикутник, зірчасті мотиви. Їх комбінації в різних сполученнях створюють величезну кількість композиційних побудов. Відмінною рисою геометричних орнаментів є віртуозність і ювелірність внутрішньої розробки мотивів у поєднанні з чіткою лінією, що об'єднує всю композицію, створюючи вивірний спокійно-розмірений ритм. Усі композиції геометричного орнаменту мають безперервний ритм [5,57].

До кінця XIX сторіччя улюбленою залишалась вишивка білим по білому ("біллю"). Вона створює малюнок високого рельєфу з світлотіньовим моделюванням [5,56]. В одязі, особливо на жіночих і чоловічих сорочках вишивальниці розробили безліч варіантів геометризованої вишивки білими нитками такою домінуючою технікою як гладь, лиштва. Густими дрібненькими стібками білих ручнопрядених ниток застелені в різному спрямуванні прями, ламані лінії, зубці, кружальця, ромбики, пелюсточки тощо. Вони рельєфно виділяються на фоні тканини [1,144].

Вирішальний вплив на характер орнаментальних мотивів мають різноманітні вишивальні шви.

Для Полтавщини характерні такі вишивальні шви: хрестик, плутаний хрестик, подвійний прутик, зубчики, мережка, прутикова мережка, вирізування, виколювання, довбанка, верхоплут, ляхівка, ляхівка в один і більше рядків, пухлики, ланцюжки та інше [2,43].

Тобто в одному візерунку поєднується одночасно 10-15 різних технік виконання вишивки, підпорядкованих провідним орнаментальним мотивам.

На початку XX ст. вищеназвані техніки дещо витісняються швом "хрестик". Це, безумовно, менш складна техніка, узорі хрестиком звичайно вишиваються дещо грубіше, ніж заволіканням або низзю. Проте окремі майстри досягають в техніці "хрестик" значних мистецьких ефектів. [2,42].

Привабливість народної вишивки не лише в красі візерунка та його кольору. На нас просто не діють, не викликають будь-яких емоцій, наприклад, візерунки вишивок, перенесені на папір, хоч декоративними орнаментальними розписами, виконаними на папері, ми можемо подовгу милуватися.

Красу орнаменту вишивки створює передусім взаємодія нитки і тканини: комбінація стібків, їх напрям і довжина, те, як вони покладені – щільно чи, навпаки, рідко, тобто їх ритміка. Принадність вишивки створює також поєднання різних технік і фактур, наприклад, ажурі і щільної, густо шитої поверхні. Краса її залежить від товщини ниток, їхнього блиску або, навпаки, матовості і ще багатьох, здавалося б, таких незначних і малопомітних дрібниць. Проте саме вони створюють ті шедеври вишивального мистецтва, що так захоплюють нас [3,71].

Народний досвід переконує, що лаконізм вишитих речей, стриманість колориту – їхня перевага, бездоганний засіб емоціонального впливу. Психологи свідчать, що людське око гірше сприймає велику кількість барв і охоче – стримані колористичні рішення. Щільність або, навпаки, зернистість орнаменту (залежно від техніки) зроблять вишивку декоративною, графічною.

**Висновки.** Кожна місцевість України має свої улюблені техніки, їх традиційне колірне вирішення. Так, класичною технікою Поділля є низь чорного, або червоного кольорів. Для Київщини типове набирування, для Волині – занизування, для Полтавщини – лиштва. Крім технік, поширених тільки у певному регіоні, існують такі, що зустрічаються повсюди. У кожній місцевості вони виступають у різній колірній гамі, що й створює їх різноманітність. Отже, характерною особливістю народної вишивки є величезна різноманітність технік і їх поєднання, вони мають вирішальний вплив на характер орнаментальних мотивів.

**Перспективи подальших досліджень у даному напрямку.** Сьогодні вишивка розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції – естетичну, пізнавальну, комунікаційну. Це показовий вид мистецтва, який зберіг, доніс до нас і стверджує дальший розвиток орнаментальної, графічної, живописної культури народу. Тому проблема дослідження української народної вишивки, застосування різних технік та орнаментальних мотивів у декоративних виробках залишається актуальною і потребує подальшого вивчення.

## Варіанти поєднання швів

Назва шва	Хрест	Ретязь	Бігунець	Точна гладь	Полтавська гладь	Верхоплут	Вирізування	Мережка	Викол	Набір	Штапівка	Затягання	Стебловий шов	Зерновий вивід
Хрест	•									•				
Ретязь			•	•		•	•	•	•	•		•		•
Бігунець				•			•	•		•	•			
Точна гладь		•	•			•	•	•	•	•	•			•
Полтавська гладь	•			•						•	•		•	
Верхоплут	•	•	•	•			•	•	•	•	•	•		•
Вирізування	•	•		•		•		•						
Мережка		•	•	•		•	•					•		
Викол				•		•	•	•				•		•
Набір	•	•	•	•			•	•	•			•		•
Штапівка				•			•	•		•			•	•
Затягнення		•				•		•		•				
Стебловий шов	•				•									
Зерновий вивід		•				•	•	•	•	•	•			

## Література

1. Антонович Є. А. Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів: Видавництво “Світ”, 1992. – 270 с., іл.
2. Гасюк О. О. Степан М. Г. Художнє вишивання. Альбом. – К: Вища школа, 1981.
3. Данченко О. С. Народні майстри. – К: Радянська школа, 1982. – 128 с.
4. Левчук В. Л. Червоними і чорними нитками. – К: Реклама, 1986. – 64 с.: іл.
5. Українська вишивка. Альбом. – К: Мистецтво, 1993. – 264 с.: іл.



# ДО ПИТАННЯ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТЬОГО УЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО ХУДОЖНЬОГО НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ

Ткачук О. В.,  
ПДПУ ім. К. Д. Ушинського

*Анотація.* Розглядаються основні положення експериментального дослідження процесу формування професійної здатності майбутнього учителя образотворчого мистецтва до художнього навчання школярів в умовах системи художньо-педагогічної освіти.

*Ключові слова:* професійна здатність, художнє навчання.

*Аннотация.* Ткачук О. В. "К вопросу освещения проблемы формирования профессиональной способности будущего учителя изобразительного искусства к художественному обучению школьников". Рассматриваются основные положения экспериментального исследования процесса формирования профессиональной способности будущего учителя изобразительного искусства к художественному обучению школьников в условиях системы художественно-педагогического образования.

*Ключевые слова:* профессиональная способность, художественное обучение.

*Annotation.* Tkachuk O. "To the question of illumination of problem of forming of professional ability of future teacher of fine art to the artistic teaching of schoolboys". The basic rules (situations) of an experimental research of process of formation of professional ability of the future teacher of fine arts to art training of the schoolboys in conditions of system of art – pedagogical education are considered (examined).

*Keywords:* professional ability, artistic teaching.

**Постановка проблеми.** Сучасне розуміння сутності змісту художньо-педагогічної освіти зумовлює й відповідну орієнтацію на новий зміст підготовки вчителів образотворчого мистецтва, здатних на високому рівні виконувати соціальне замовлення суспільства щодо художньо-естетичного виховання підростаючого покоління відповідно до нових культурно-духовних цінностей. Змістом художньо-педагогічної освіти на художньо-графічних факультетах (відділеннях) повинні стати не тільки предметні знання і вміння, не тільки способи вирішення типових завдань, але й способи, механізми самозмінення, саморозвитку особистості, її здатності творчо реалізовувати набутий досвід і підвищувати рівень професійного вміння, методичної майстерності в системі педагогічної діяльності, спрямованої на процес художнього навчання учнів.

Фахівцями усвідомлено, що у процесі професійної підготовки вчителя образотворчого мистецтва недостатньо концентруються зусилля викладачів і студентів на надбанні педагогічно значущих знань, умінь і навичок.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Науковці зазначають, що у процесі підготовки фахівців необхідно формувати й розвивати професійні якості майбутнього вчителя та наповнювати конкретним змістом опанування його професії, педагогічної компетенції [1,2,7]. Для розв'язання цього завдання важливим для нашого дослідження постає не тільки прагматичний результат, але насамперед сам процес руху до цього результату, у ході якого, під час засвоєння знань і вмінь, необхідно розкрити психологічні механізми самоорганізації та самозмінення, що й зумовлює процес формування здатності до використання знань і вмінь у практичній діяльності вчителя образотворчого мистецтва.

Аналіз доробок з проблеми формування системи вмінь свідчить, що набуття професійних способів діяльності одночасно детермінується з цільовою орієнтацією на зміщення акцентів і у методах художнього навчання школярів, що основою формування професійної здатності до художнього навчання школярів, безперечно, є педагогічні вміння, що відображають наявність здатності вчителя компетентно вирішувати професійні та соціально-педагогічні завдання за рівнем їх складності та класифікацією [1,7,8,12].

**Формулювання цілей статті.** Відповідно завдань наукового дослідження висвітлити основні аспекти процесу формування професійних здатностей майбутнього учителя образотворчого мистецтва до художнього навчання школярів в його професійній діяльності.

**Результати дослідження.** Для висвітлення визначеної проблеми з'ясуємо насамперед сутність феномену “професійна здатність”. У психологічних словниках означений феномен визначається як “використання суб'єктом наявних знань і навичок для вибору та здійснення прийомів і дій відповідно до мети” та “володіння складною системою психологічних і практичних дій, необхідних для доцільної регуляції діяльності наявними в суб'єкта знаннями і навичками”, сутністю здатності як психічного новоутворення є готовність до



продуктивного виконання значною мірою нових завдань. Сформована здатність може стати властивістю й умовою набуття нових знань, умінь та навичок, тобто показником інтелектуального розвитку особистості і насамперед, здатності до перебудови засвоєних прийомів діяльності [13,196]. У педагогічних словниках здатність тлумачиться як “властивість індивіда, що визначає його можливість, спроможність, нахил до виконання певної діяльності, здатність, наприклад, до навчання, здатність до трудової діяльності тощо. Здатність зумовлюється рівнем знань, здібностей, умінь, навичок, особистісними якостями (риса характеру й темперамент, особливості емоційно-вольової сфери). Здатність розвивається, поглиблюється у процесі практичної діяльності людини. Значну роль при цьому відіграють природні нахили людини, задатки.” [10,135]. Уміння, що є наявністю здатності – це “використання суб’єктом наявних знань, умінь та навичок для вибору і здійснення прийомів дій відповідно до поставленої мети “- зазначено у словнику психолого-педагогічних термінів та понять [14,160]. Поняття “здатність” І. Ф. Харламов визначає як розвиваючі у процесі навчання психічні властивості особистості, котрі, з одного боку, виступають як результат її активної навчально-пізнавальної діяльності, а з іншого – обумовлюють високий ступінь уміння й успішність цієї діяльності, і наголошує: “Здатності – це умова успіху особистості в тій чи іншій галузі праці чи пізнавальної діяльності” [16,145]. Державний стандарт вищої освіти України включає поняття “здатність” як найважливішу складову освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника ВНЗ, яка передбачає, що фахівець “має володіти здатністю виконувати певні виробничі функції та типові задачі для цих, функцій, задачі діяльності”, тобто “здатністю вирішувати проблеми і задачі, соціальної діяльності та вміння, що є відображенням наявності цих здатностей”. Поняття “здатність” визначається як психологічний стан індивіда, в якому він готовий до успішного виконання певного виду продуктивної діяльності. Тому загальні вимоги до властивостей і якостей випускника педагогічного навчального закладу як соціальної особистості подаються у вигляді переліку різних видів здатності вирішувати завдання педагогічної діяльності й системи вмінь, що є відображенням наявності цих здатностей [4].

Отже, відповідно вимог державного стандарту на педагогічні навчальні заклади покладаються завдання сформулювати у випускників, майбутніх учителів, високий рівень професійної здатності через вироблення в них системи умінь здійснювати виробничі функції.

З поняттям “здатність” тісно пов'язані й такі поняття як “знання”, “вміння та навички”. До галузі знань варто віднести і поняття про способи здійснення дій, що є дуже істотними для формування на цій основі практичних умінь і навичок. Автори по-різному інтерпретують сутність цих понять, вбачають у них різний зміст залежно від того, які пов'язані з цими поняттями процеси і які закономірності враховуються як основа. Пояснюється це тим, що в ряді випадків визначальних ознак виділяються лише окремі сторони розглянутих понять, що призводить до одностороннього визначення. У визначенні, поданому в “Педагогічному словнику”, вміння формулюється як “підготовленість до практичних і теоретичних дій, що виконуються швидко, точно і свідомо на основі засвоєних знань і життєвого досвіду” [10,511]. В “Українському педагогічному словнику”, “вміння” визначається як “здатність належно виконувати певні дії, засновані на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок” [3,338]. У “Педагогічній енциклопедії” вміння визначається як можливість ефективно виконувати дію відповідно до цілей та умов, в яких доводиться діяти [11,362]. У “Словнику психолого-педагогічних термінів і понять” вміння визначається таким чином: “1) свідомо, самостійна дія, спрямована на теоретичне чи практичне застосування знань. Вміння – це знання в дії; 2) це система набутих навичок на основі виконання дій, що виконуються незалежно від свідомості особистості” [14,15].

У психолого-педагогічних дослідженнях поняття “вміння” визначено як готовність застосовувати знання на практиці. Ця готовність природно припускає володіння системою її прийомів (рухових і розумових). З цього випливає цікаве і правильне, на наш погляд, визначення, що вміння – це система прийомів, що забезпечують здатність свідомо і самостійно виконувати ту чи іншу дію. Аналіз науково-методичної літератури з означеної проблеми свідчить, що з поняттям “вміння” пов'язані різні сторони діяльності, а саме: вміння взаємозалежне і взаємообумовлене, воно по-різному трактується в теоретичних дослідженнях [1,8,9,12,15,16].

Безсумнівно, в різних підходах до визначення поняття “вміння” містяться раціональні початки. Загальним у всіх визначеннях і підходах до поняття “вміння” є те, що під умінням розуміється певна потенційна готовність, спроможність, здатність до реалізації сформованих способів дій у процесі навчання.

Загальним для всіх визначень і підходів до поняття “вміння” є те, що під умінням розуміється потенційна готовність, можливість, здатність до здійснення визначених дій, реалізація яких забезпечена володінням системою прийомів, необхідних для виконання.

Істотним для нашого дослідження є визначення поняття “вміння” з позицій структурно-особистісного підходу, де під умінням розуміється структурний компонент особистості (комплекс знань і способів дій діяльності), що надає можливість здійснення визначеної потенційної і динамічної діяльності, як “операційного боку реального розгортання діяльності” [2].

Під “умінням” ми розуміємо володіння способами здійснення певних дій, яким вони спеціально навчаються. На нашу думку, це визначення не можна вважати завершеним, але воно більш повно відбиває сутність уміння, його теоретико-пізнавальну і практичну функцію у процесі навчання. Співвідношення означених умінь, зведених в єдине професійно-діяльнісне поле, викликає відповідні дії, які для вчителя повинні бути спрямовані на виконання таких професійних функцій, як: комунікативно-плануючу, організаторську, освітню, виховну, розвивальну тощо, і детермінуються системою типових завдань педагогічної діяльності. Такі напрями розгляду означеної проблеми дозволяють нам спрямувати свої зусилля на розробку технології формування професійної здатності майбутнього вчителя в системі художньо-педагогічної освіти. Для формування професійних умінь і навичок, як свідчить аналіз наукових досліджень, використовується методика, що базується на закономірностях теорії поетапного формування розумових способів дій (Гальперін П. Я., Давидов В. В., Льїн В. С.).

Питання формування професійно значущих умінь у майбутніх учителів, як проблеми чисто педагогічної знаходять своє висвітлення в наукових працях учених (Атанов Г. О., Зязюн І. А., Курлянд З. Н.,

Леднев В. С., Мялкін А. В., Нізанов Р. А., Пехота О. М., Підкасітий П. І. та інші).

Концепцією педагогічної освіти (1998 р.) визначено напрями фахової і практичної підготовки майбутніх учителів. У ній зазначено, що “фахова підготовка передбачає набуття студентами теоретичних знань з основ наук відповідної спеціальності та спеціалізації і вироблення практичних вмінь і навичок, необхідних для здійснення професійної педагогічної діяльності” [5, 14].

Щодо визначення поняття “навички”, то аналіз наукової літератури свідчить, що навичка трактується як здатність до полегшеного виконання дії з досить високим ступенем досконалості. При цьому підкреслюється, що при наявності такої здатності до виконання дії людина має можливість відволікати увагу на інші об’єкти його діяльності. Отже, навичка – це не тільки кількісний, але й насамперед якісний стан здатності до дії. Враховуючи, що професійні вміння і навички формуються у процесі навчання, то вирішення цього завдання потребує організації професійно-діяльнісної підготовки вчителя як умови формування і розвитку педагогічної здатності. Отже, це обумовлює необхідність науково визначити нові підходи до організації процесу підготовки вчителів, формування їхньої професійної здатності до виконання педагогічних функцій, вирішення типових завдань педагогічної діяльності у процесі художнього навчання школярів.

**Отримані результати.** Предметом аналізу для нашого дослідження виступили такі завдання практичної підготовки вчителя образотворчого мистецтва, які зумовлюють професійне становлення майбутнього педагога й на основі якого формується здатність до художнього навчання школярів. Завдання щодо практичного навчання на художньо-графічних (педагогічних) факультетах, які впливають з мети навчання в системі педагогічної освіти, на наш погляд, можуть бути такими: формування та розвиток професійно-педагогічних умінь і навичок, зумовлених змістом процесу формування художньо-методичних умінь і навичок у процесі професійно-діялісного навчання у ВНЗ; оволодіння сучасними методами і формами педагогічної діяльності, новими прогресивними методичними

технологіями художнього навчання і виховання, а також формування творчого підходу до педагогічної діяльності. Визначені завдання детермінуються з процесом формування професійної здатності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до художнього навчання школярів.

Розгляд комплексу завдань, зумовлених метою практичного навчання студентів, потребує вивчення теоретичних і практичних питань змісту, форм та методів художньо-педагогічної підготовки майбутніх педагогів як складової системи вищої педагогічної освіти.

Виходячи з необхідності вирішення завдань нашого дослідження та враховуючи головні напрями сучасного розвитку педагогічної освіти, ми розглядаємо художньо-педагогічну підготовку майбутніх учителів образотворчого мистецтва як цілеспрямований динамічний процес формування професійної здатності до художнього навчання школярів.

Отже, можна констатувати, що зміст професійної підготовки визначається не тільки фундаментальними теоретичними навчальними дисциплінами спеціальності “Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво” та додатковими спеціалізаціями “Етика і естетика”, “Художня культура” чи “Прикладна творчість (художня праця)”, а й навчальними дисциплінами фахового спрямування – циклом художніх (мистецьких) і навчальних дисциплін з методик викладання шкільних предметів, в основному, як комплексу практичних навчальних предметів у системі естетичної, художньої підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Педагогічна здатність надає можливість самореалізовуватися як особистість, діяти у процесі реалізації своїх знань, умінь та педагогічне обумовлених потреб відповідно до сучасних вимог щодо професійного рівня компетенції учителя образотворчого мистецтва. Відтак, вчитель повинен в освітянському процесі мати особистісно орієнтовану спрямованість. Основою такої спрямованості може бути концептуально-дидактичний аспект. Отже, із вище зазначеного можна стверджувати, що професійна здатність становить складну синтетичну якість учителя, в якій поєднуються окремі психічні властивості особистості та стійкі вміння в педагогічній й образотворчій діяльності, що в сукупності визначають якісний рівень професійної здатності здійснювати

педагогічні завдання у процесі художнього навчання школярів і сприяють успішності професійної діяльності. Професійна здатність ґрунтується на відповідних нахилах до педагогічної діяльності, зумовлених конкретним вибором спеціальності.

Відтак, професійна здатність формується на основі набутих педагогічних та художніх умінь. Якісний рівень сформованих відповідних педагогічних знань та вмінь – це професійна здатність випускника виконувати предметно-практичні, предметно-розумові, знаково-практичні, знаково-розумові дії під час здійснення педагогічної діяльності як учителя-предметника, який повинен застосовувати інтелектуально-творчий підхід до вирішення завдань процесу художнього навчання школярів.

Означені вміння як способи дій є елементами педагогічної діяльності, спрямованої на виконання професійних функцій і типових завдань [95, 96].

Результати аналізу значного масиву доробок художників-педагогів засвідчують, що формування професійної здатності до художнього навчання школярів здійснюється у процесі художньо-педагогічної підготовки на всіх етапах навчання у ВНЗ за умов цілеспрямованого формування у випускників системи педагогічних узагальнених умінь. Оволодіння системою узагальнених умінь майбутнім учителем образотворчого мистецтва створює основу для культурної професійної праці й сприяє розвитку його особистості як фахівця за кваліфікацією “Вчитель образотворчого мистецтва”.

Отже, вчитель образотворчого мистецтва має бути підготовлений до роботи в загальноосвітній школі різних типів, за умов оволодіння системою вмінь, за допомогою яких здійснює професійну діяльність у процесі художнього навчання школярів, а саме: вміння сформувавти в учнів художньо-естетичну компетенцію у процесі навчання основ образотворчої грамоти; вміння сформувавти в їхній художньо-творчій діяльності образотворчу, композиційну, графічну, живописну, навчально-творчу, соціокультурну компетенції, що забезпечують комунікативно-навчальні функції; вміння аналізувати і прогнозувати навчальну діяльність учнів у їхній образотворчій діяльності, а також свою професійну діяльність (педагогічну, методичну, художню) та



діяльність колег, що забезпечують гностичні функції; вміння планувати і творчо конструювати в цілому як процес художнього навчання, так і його компоненти з урахуванням дидактичних особливостей методики наочного навчання основ художньої грамоти, мови образотворчого мистецтва, що забезпечують конструктивно-плануючі функції; вміння проводити уроки образотворчого мистецтва і позакласні заходи з художньо-творчої діяльності з урахуванням особливостей художнього навчання учнів певного ступеня, що забезпечують організаторські функції; вміння організовувати, здійснювати художньо-естетичну культурологічну освіту учнів засобами різних видів образотворчого мистецтва, що забезпечують освітні функції; вміння здійснювати художньо-естетичне виховання учнів через систему їх особистісного ставлення до художньої культури і процес оволодіння цією культурою, що забезпечують виховні функції; вміння розвивати інтелектуальну, духовну, емоційно-естетичну сферу особистості учнів, їхні пізнавальні, творчі й розумові здібності у процесі оволодіння основами образотворчого мистецтва, що забезпечують розвивальні функції.

Визначені вміння є відображенням здатності розв'язувати завдання діяльності вчителя-предметника, що детермінуються універсальними для всіх змістових ліній навчального предмета "Образотворче мистецтво" компонентами художньо-естетичної освіти школярів (гносеологічний, перцептивно-аксеологічний, праксеологічний).

Загалом, узагальненість означених умінь спрямовує нас до розгляду їх як складових системи професійних умінь, що визначають рівень здатності до художнього навчання в педагогічній системі вчителя образотворчого мистецтва.

У педагогіці активно здійснюється адекватний пошук таких дидактичних підходів і засобів, які могли б надати гарантоване досягнення запланованої мети навчання. Діапазон цих пошуків значний, але результати ще не задовольняють педагогічну спільноту. Так, в наукових дослідженнях [1,8,12] професійне становлення особистості – це процес, що за формою і змістом є полісистемним утворенням. Сутність цього процесу розкривається в ході його аналізу, по-перше, як форми професійної соціологізації й індивідуалізації; по-друге, як життєвого шляху індивіда; по-третє, як специфічна форма професійного

розвитку й учіння; по-четверте, як специфічна форма прояву активності, здатності індивіда у процесі професійної діяльності.

У процесі формування професійної здатності в майбутніх учителів образотворчого мистецтва, як зазначає О. М. Краснорядцева, пріоритетними завданнями повинні виступати завдання з формування професійного мислення, за допомогою якого проявляються особливості професійного образу світу в двох напрямках: “як рух професійного мислення, котре забезпечується новоутвореннями, в тому числі, й продуктами розумової діяльності у вигляді знайдених рішень, знань (у цьому випадку образ світу розширюється “зсередини” за рахунок включення в нього продуктів розумової діяльності); як протилежний за своїм спрямуванням процес, коли знання, якими оволодіває діючий суб’єкт зі сторони, вписуються у професійний образ світу, знаходять цінність, розширюють його і створюють можливість для перегляду раніше знайдених рішень” [6,2].

**Висновки.** Професійна здатність вчителя може бути визначена як здатність здійснювати свою педагогічну діяльність та вирішувати завдання процесу навчання-учіння.

Рівень професійної здатності, що зумовлює її ефективність у вирішенні завдань художнього навчання школярів, забезпечується також готовністю до професійної діяльності, яка проявляється: а) формі настанов (як проєкції минулого досвіду на ситуацію “тут і зараз”); б) вигляді мотиваційної готовності до “приведення до ладу” свого образу світу (така готовність надає можливість учителю усвідомити змістовність, сенс і цінність того, що він здійснює, робить); в) у вигляді професійно-особистісної готовності до самореалізації своїх здатностей через процес персоналізації [12].

Отже, професійна здатність розглядається нами як компетентна готовність у виборі стратегії і тактики особистої педагогічної діяльності, що є рефлексією сформованої готовності до флексибільної професійної поведінки, в реалізації своїх здатностей у процесі художнього навчання школярів на заняттях з навчальної дисципліни “Образотворче мистецтво”.

**Подальший напрям дослідження.** Розгляд цієї проблеми в системі художньо-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва з урахуванням професійно-діяльнісного підходу до процесу навчання у ВНЗ та формування у нього високого рівня професійної здатності до художнього навчання школярів потребує створення структурно-функціональної моделі формування узагальненого вміння – здатності до виконання професійних функцій, вирішення типових завдань і конкретних навчальних проблем художнього навчання школярів.

### *Література*

1. Атанов Г. А., Эфрос Т. И. Система умений в обучении // Сб. избр. трудов Международной конференции “Современные проблемы дидактики высшей школы”. – Донецк: Изд-во Дон. ГУ, 1997. – С. 100-111.
2. Бондаревская Е. В. Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 11-17.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Комплекс нормативних документів для розробки складових систем стандартів вищої освіти. – К., ІЗИН, 1998. – 118 с.
5. Концепція педагогічної освіти. – К.: ІЗМН, 1998. – 19 с.
6. Краснорядцева О. Н. Мотивационная готовность педагогов к использованию психологической информации в диагностической деятельности // Електр. журнал. 07.08.2000. – 8 с.
7. Кузнецова О. А. Формирование художественных потребностей будущих учителей начальных классов: Автореф. дисс... канд. пед. наук. – М., 1988.
8. Немов Р. С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. заведений. – В 3 кн. – Кн.2.: Психология образования. – М.: ВЛАДОС, 1998.
9. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн та ін. – К.: Вища школа, 1997.
10. Педагогический словарь. В 2-х т. – М.: Изд-во АПН, 1960. – Т. 1. – 774 с.; Т. 2. – 766 с.
11. Педагогическая энциклопедия. – М., 1964-1968. – Т. 3. – 879 с.
12. Платонов К. И. Проблемы способностей. – М.: Наука, 1972. – 312 с.
13. Психологічний словник / За ред. В. І. Войтка. – К., Вища школа, 1982. – 216 с.
14. Словник психолого-педагогічних термінів і понять / Упоряд. Ю. В. Буган, В. І. Уруський. – Тернопіль: Астон, 2001. – 176 с.
15. Скок Г. Б. Как проанализировать собственную педагогическую деятельность: Учебн. пособ. для преподавателей. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 102 с.
16. Харламов И. Ф. Педагогика: Учебн. пособие. 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 1999. – 519 с.

# ДИСЦИПЛІНА “ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЇ РЕКЛАМИ” В ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Томашевський В. В.,

Криворізький державний педагогічний університет

**Анотація.** У статті розглянуто питання ролі і місця дисципліни “Основи зовнішньої реклами” в художньо-педагогічній освіті. Автором надано орієнтовну програму для її викладання у блоці дисциплін спеціальності “Образотворче мистецтво. Дизайн реклами” на художньо-графічному факультеті Криворізького державного педагогічного університету.

**Ключові слова:** реклама, основи зовнішньої реклами, орієнтовна програма.

**Аннотация.** Томашевский В. В. Дисциплина “Основы наружной рекламы” в художественно-педагогическом образовании. В статье рассматриваются вопросы роли и места дисциплины “Основы наружной рекламы” в учебном процессе ВУЗ. Автором подано ориентировочную программу для ее преподавания в блоке дисциплин специальности “Изобразительное искусство. Дизайн рекламы” на художественно-графическом факультете Криворожского государственного педагогического университета.

**Ключевые слова:** реклама, основы наружной рекламы, ориентировочная программа.

**Annotation.** Tomashevsky V. V. Discipline “Principles of external advertisement” in the Art pedagogical education. In article is considered the questions of the role and place of the discipline “Principles of external advertisement” in the learning process of HLL. Author presents a tentative programme for her teaching in the block of discipline of the specialty. “Fine Art. Design of advertisement” in the art-graphic department of Krivy Rig pedagogical university.

**Key words:** advertisement, external advertisement, tentative programme.

**Постановка проблеми.** На сучасному етапі розбудови української державності значно актуалізується проблема утвердження духовних, моральних, естетичних та творчих якостей особистості. Шлях до цього лежить через гуманітаризацію освіти, яка передбачає використання новітніх технологій в освітньому процесі і спрямування його на формування цілісної гармонійної картини світу.

В умовах сьогодення дуже важливу роль відіграє вчитель-педагог, від якого безпосередньо залежить якість результату в освітньо-виховному процесі. Вся структура навчально-виховних закладів – від дитячого садка до університету – відчуває потребу в висококваліфікованих фахівцях, що закохані в свою справу, працюють активно, творчо, практично реалізують себе в певній галузі образотворчості, володіють педагогічними прийомами і методами. Саме

тому, останнім часом, в системі вищих педагогічних навчальних закладів стали з'являтися навчальні дисципліни, які безпосередньо або опосередковано відіграють значну роль у розширенні кола інтересів професійної освіти студентської молоді, допомагають їй оволодіти якнайбільшим арсеналом знань, необхідних для якісної праці після закінчення ВНЗ, конкурентоспроможності їх на сучасному ринку працевлаштування, розширенні можливостей йти в ногу з передовими європейськими та світовими здобутками в тій чи іншій галузі освіти.

Ці дисципліни виходять зі змісту фахових навчальних дисциплін і саме на цій основі вони мають реальну можливість збагатити і розширити досвід, знання та вміння студента вищого навчального закладу. Для майбутнього вчителя, якого готує художньо-графічний факультет педагогічного університету, вже недостатньо володіти знаннями з основ образотворчої грамоти, методикою їх викладання та практичними навичками в роботі з художніми матеріалами та матеріалами декоративно-прикладного мистецтва.

Сучасна школа потребує не лише висококваліфікованого спеціаліста, що вміло орієнтується в теоретичних і практичних питаннях художньої творчості, але й фахівця, що володіє технічними здобутками та передовими технологіями світового рівня, вміло застосовує їх в своїй педагогічній та художньо-творчій діяльності. Джерела інформації, вірні ціннісні орієнтири, формування об'єктивного сприйняття та оцінки реклами як складової нинішньої культури набувають особливої ваги. Врахування особливостей вітчизняної реклами, побудованої на високому професіоналізмі, з одного боку, та вирішення проблеми виховання в сучасній молоді художньо-естетичних засад та свідомого сприйняття рекламної продукції з іншого, повинно поєднатися в підготовці фахівців відповідного напрямку, зокрема вчителів образотворчого мистецтва.

**Аналіз останніх досліджень.** Теоретико-методологічний аспект зовнішньої реклами в комплексі маркетингової комунікації знайшов своє відображення в працях У. Аренса, Л. Бове, І. Вікентьєва, Ф. Джефкінса [1], І. Крилова, М. Ліфінцева [3], М. Рогожина, І. Рожкова, Є. Ромата та інших. На пострадянському просторі існували різні види зовнішньої реклами: вивіски, вітрини, плакати тощо. Зокрема

проблемами торгової реклами займалися В. Глазунова, Є. Каневський, В. Тихоновський та ін.; художникам-оформлювачам пропонувалися різні засоби для вирішення зображувальних завдань рекламної продукції В. Биковим, Є. Лебедєвою, С. Смирновим, Г. Тарасовичем тощо. Вагомий внесок в розвиток реклами як об'єкту дизайну, внесли О. Дорогов, Л. Переверзев, О. Маторін, В. Сидоренко, В. Сьомкін [4,5], С. Рибін та інші.

**Формулювання цілей статті.** Головною особливістю вивчення, викладання та впровадження дисциплін, що стосувались зовнішньої реклами було те, що цим питанням займалися здебільшого художньо-промислові інститути та вищі навчальні заклади з підготовкою інженерно-технічних спеціальностей.

**Мета** нашої статті надати орієнтовну програму з дисципліни “Основи зовнішньої реклами” в системі художньо-педагогічної освіти в контексті оволодіння нею майбутніми вчителями образотворчого мистецтва у вищому навчальному закладі.

**Результати дослідження.** В межах спеціальності “Образотворче мистецтво. Дизайн реклами”, що була відкрита на художньо-графічному факультеті Криворізького державного педагогічного університету як спеціалізація “Дизайн реклами”, з врахуванням базової спеціальності складено перелік дисциплін, які надають можливість підготувати не тільки викладача образотворчого мистецтва та художньої праці, але й вчителя образотворчого мистецтва та дизайну реклами середнього навчально-виховного закладу. Формулюючи освітньо-кваліфікаційні вимоги вищезгаданої спеціалізації було враховано як зміст основної спеціальності, так і напрямки та перспективи розвитку освіти в світлі сучасних потреб українського суспільства.

Згідно провідних кваліфікаційних вимог вибіркової спеціалізації випускник вищого навчального закладу повинен володіти інформацією про класифікацію, основні принципи, функції та завдання сучасного дизайну, знати історію розвитку різних видів графічного дизайну, вміло розрізняти та чітко орієнтуватися в їх сутності та змісті; пояснювати основні прийоми створення дизайн-проектів, бути обізнаним з теорією реклами, класифікацією та особливостями аудиторії, що споживає продукти рекламно-дизайнерської продукції; сприяти формуванню



художнього смаку та естетичних запитів всіх членів українського суспільства. Набути ці якості можливо лише за умови твердої опори на базові дисципліни циклу професійно-практичної підготовки та на зв'язки поміж предметами, які реалізуються в програмах з дисциплін.

На сьогодні проблема полягає в тому, що традиційна підготовка художників-педагогів не передбачає скільки-небудь ґрунтовного знайомства з графічними програмами ПК, не говорячи вже про апробовані методики їх викладання; “комп’ютерна грамотність”, якщо так можна висловитися, сучасного вчителя образотворчого мистецтва не задовольняє в повній мірі запити сьогодення. За таких умов необхідними стають володіння основами інформатики, знаннями з практичних можливостей комп’ютерної техніки та різноманітних графічних програм для професійних художників та дизайнерів. Вивчення дисциплін блоку “Дизайн реклами” покликане збагатити майбутнього вчителя образотворчого мистецтва – випускника вищого навчального закладу знаннями передових інформаційних технологій, доповнити його художню грамотність технічним забезпеченням як інструментом для досягнення основної мети – володіння якнайбільшим теоретичним та практичним досвідом для майбутньої реалізації себе в галузі освіти.

Однією з дисциплін спеціальності “Образотворче мистецтво. Дизайн реклами” є дисципліна “Основи зовнішньої реклами”. Необхідність її введення до вивчення блоку дисциплін зумовлена значним зростанням попиту регіону зокрема та суспільства взагалі на виконання високоякісної продукції в галузі рекламної та дизайнерської діяльності з питань зовнішньої реклами, розширення зв’язку з дисциплінами “Композиція”, “Декоративно-прикладне мистецтво”, “Художня прикладна графіка” тощо, глибоке оволодіння якими необхідно для підготовки майбутнього художника-педагога.

Разом із тим, маючи високий попит на ринку праці, збагачуючи свої знання з базової спеціальності для активної роботи в системі загальноосвітньої школи, студент художньо-графічного факультету до останнього часу не мав скільки-небудь чіткої програми, за якою він міг би здобути теоретичні засади та отримати практичні навички з цієї дисципліни.

Головною особливістю вивчення, викладання та впровадження дисциплін, що стосувались зовнішньої реклами було те, що цим питанням займалися здебільшого художньо-промислові інститути та вищі навчальні заклади з підготовкою інженерно-технічних спеціальностей. Вищезгадане свідчить, що різними аспектами реклами займалися багато вчених на досить відчутному відтинку часу. Проблема полягає в тому, що за останні роки із величезної кількості літератури теоретичного спрямування щодо методології, функцій, основних принципів та законів рекламного менеджменту, професії рекламіста, особливостей психологічного сприйняття рекламного продукту та технічних прийомів роботи з новітніми матеріалами в сфері зовнішньої реклами неможливо виділити саме програми, які були б спрямовані на викладання основ зовнішньої реклами як навчальної дисципліни в системі вищих навчальних педагогічних закладів. Як навчити майбутнього вчителя образотворчого мистецтва орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі зображувальних засобів, як відрізнити якісну рекламу від неякісної і, нарешті, як донести до учнів розуміння тих гуманних принципів, що повинна нести в собі дійсно висококласна реклама?

Вирішення цих проблем тісно пов'язане з необхідністю озброєння майбутнього художника-педагога навчально-методичною літературою з основ зовнішньої реклами, яка має визначити її місце в загальній структурі реклами, підпорядкованість основним її принципам, зазначити особливості впливу зовнішньої реклами на споживача та відшукати певні орієнтири для засвоєння цих знань.

Саме тому, недостатність розробки такого роду літератури надала нам підставу для складання орієнтовної програми з дисципліни "Основи зовнішньої реклами", яка наводиться нижче.

*Таблиця 1*

*Орієнтовна програма з дисципліни "Основи зовнішньої реклами"*

Назва дисципліни	Загальний обсяг годин	Кількість кредитів	Лекції, год.	Лабор., год.	Інд. роб., год.
Основи зовнішньої реклами	108	2	10	76	22

**Мета.** Окреслити роль і місце зовнішньої реклами в суспільному житті; оволодіти навичками практичної роботи з сучасними матеріалами для зовнішньої реклами; формувати серед у студентів естетичний смак в оцінці рекламної продукції.

**Завдання.** Охарактеризувати основні принципи, види зовнішньої реклами, методи її практичного виготовлення; особливості її психологічного впливу на сприйняття людини; знати й дотримуватися естетичних і правових норм зовнішньої реклами.

Прищепити навички практичної роботи з матеріалами та інструментами для виготовлення продуктів зовнішньої реклами.

Застосовувати знання з основ образотворчого мистецтва та художньої грамоти щодо втілення творчого задуму в матеріалі.

### *Лекції (10 год., IV семестр)*

**Тема 1.** Історія розвитку реклами та її зв'язок з життям і розвитком суспільства (2 год.).

**Тема 2.** Основні види зовнішньої реклами та їх класифікація. Принципи та функціональна характеристика зовнішньої реклами (2 год.).

**Тема 3.** Основи психології та етики зовнішньої реклами. Правові норми розміщення зовнішньої реклами (2 год.).

**Тема 4.** Сучасні технології проектування та виготовлення зовнішньої реклами (2 год.).

**Тема 5.** Принципи й методи проектування та конструювання продуктів зовнішньої реклами (2 год.).

### *Лабораторні заняття (22 год., IV семестр)*

**Тема 1.** Введення в практичну діяльність з основ зовнішньої реклами (2 год.).

**Питання, що розглядаються:** особливості матеріалу для виготовлення рекламної продукції, інструментарій, техніка безпеки під час практичної роботи, постановка програмних завдань та послідовність їх виконання.

*Тема 2.* Виготовлення найпростіших елементів вивіски (20 год.).

Питання, що розглядаються: планшет як модуль просторово-об'ємної композиції, об'ємна літера як елемент графічно-шрифтової композиції, логотипу, фірмового знаку тощо;

- розкрій матеріалу для виготовлення планшету (4 год.);
- клеєння планшету (4 год.);
- зачищення та шліфування планшету (2 год.);
- нанесення ПВХ-плівки на планшет (2 год.);
- розкрій матеріалу для виготовлення об'ємної літери (2 год.);
- клеєння об'ємної літери (2 год.);
- зачищення та шліфування об'ємної літери (2 год.);
- нанесення ПВХ-плівки на об'ємну літеру (2 год.).

*Лабораторні заняття* (54 год., V семестр)

*Тема 3.* Виконання ескізу-проекту фасадної вивіски магазину, салону, офісу та іншої установи за вибором студентів (10 год.).

Питання, що розглядаються: пропорційне співвідношення фасадної вивіски і архітектурної споруди, образність художньо-творчого рішення, доцільність використання кольору та графічних елементів;

- пошук розміру та загальної маси фасадної вивіски по відношенню до архітектурної споруди (4 год.);
- вибір кольору, пошук шрифтової композиції, розробка логотипу (4 год.);
- уточнення окремих графічних елементів композиції, нанесення зображення на фотографічних знімок фасаду (2 год.).

*Тема 4.* Виконання ескізу оформлення вітрини за образною тематикою вивіски (8 год.).

Питання, що розглядаються: взаємозв'язок графічного зображення вітрини та фасадної вивіски, композиційне і кольорове вирішення ескізу вітрини.

*Тема 5.* Виконання оригінал-макету об'ємної фасадної вивіски та вітрини в матеріалі (36 год.).

Питання, що розглядаються: масштабність оригінал-макету, його відповідність щодо задуму та ескізу, виконання завдання в матеріалі;

- перенесення розмірів та розкрій матеріалу (8 год.);
- клєсення оригінал-макету (10 год.);
- плоттерна обробка плівки для нанесення графічно-шрифтових елементів (2 год.);
- шліфування та нанесення ПВХ-плівки на оригінал-макет (10 год.);
- закріплення оригінал-макету на планшеті, уточнення деталей, подання роботи для перегляду (6 год.).

*Індивідуальні заняття* (8 год., IV семестр)

*Тема 1.* Виготовлення інструменту для практичної роботи (4 год.).

*Тема 2.* Тренування якісного нанесення ПВХ-плівки на рівну поверхню (4 год.).

*Індивідуальні заняття* (14 год., V семестр)

*Тема 3.* Пошук за вибором студента фасаду архітектурної споруди (фотографування, сканування знімку, підготовка до нанесення ескіз-проекту фасадної вивіски) (4 год.).

*Тема 4.* Пошук та обробка інформаційного матеріалу щодо спеціалізації обраного за вибором студента установи, ескіз-проект вивіски якої необхідно виконати (6 год.).

*Тема 5.* Розробка конструкції та елементів кріплення фасадної вивіски, креслення та пояснювальна записка до оригінал-макету (4 год.).

**Висновки.** Таким чином, дисципліна “Основи зовнішньої реклами” є однією з дисциплін блоку “Дизайн реклами”, а її вивчення обов’язково повинно базуватися на твердому оволодінні знаннями з фахових дисциплін, зокрема композиції та декоративно-прикладного мистецтва, врахуванні психічних особливостей сприйняття кольору, форми об’єктів та ін. Наведена вище програма відкриває змогу майбутньому випускнику вищого навчального педагогічного закладу за спеціальністю “Образотворче мистецтво. Дизайн реклами” оволодіти практичними навичками роботи з матеріалами для реклами, навчитися орієнтуватися в різноманітних засобах та формах їх застосування, використовувати новітні технології як інструмент для реалізації власного творчого задуму. Все це надасть можливість ефективніше працювати в галузі освіти, формувати естетичні смаки школярів загальноосвітніх шкіл та навчально-виховних закладів, творчо реалізовувати себе в сучасному суспільстві.

**Перспективи подальших досліджень у даному напрямку.** Подальшій розробці програмних завдань з дисципліни “Основи зовнішньої реклами” необхідно приділити більше уваги в плані вивчення та впровадження їх в практику навчання студентів художньо-графічних факультетів вищих навчальних закладів з додатковими спеціалізаціями “Дизайн реклами”. Оволодіння цими знаннями надасть змогу широкого застосування можливостей майбутніми вчителями образотворчого мистецтва в загальноосвітніх школах та навчально-виховних закладах.

#### *Література*

1. Джефкінс Ф. Реклама: Практичний посібник. – К.: Т-во “Знання”, 2001. – 465 с.
2. Кнорре К. Наружная реклама. – М.: Бератор-Пресс, 2002. – 192 с.
3. Лифинцев Н. А., Лифинцев С. Н., Воронина Т. Н. Реклама: теоретико-методологический аспект (опыт теоретического исследования). Учебно-методическое пособие. – К.: ИППР, 2002. – 62 с.
4. Программа дисциплины “Основы дизайна” для инженерно-технических высших учебных заведений / Сост. Семкин В. В. – К., 1989. – 21 с.
5. Семкин В. В. Дизайн и реклама. – К.: ИППР, 2002. – 33 с.

## **ДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ**

**Трубчанінова Т. Л.,**

Криворізький державний педагогічний університет

***Анотація.** В статті розглядається проблема запровадження нових інформаційних технологій у процес фахової підготовки художників-педагогів. На основі аналізу можливостей відомих графічних програм простежуються шляхи удосконалення викладання інженерної графіки.*

***Ключові слова:** інформатизація освіти, графічні програми, інженерна графіка.*

***Аннотація.** Трубчанінова Т. Л. К вопросу о внедрении информационных технологий в учебный процесс на художественно-графических факультетах. В статье рассматривается проблема внедрения новых информационных технологий в процесс специальной подготовки художников-педагогов, на основе анализа возможностей известных графических программ прослеживаются пути совершенствования преподавания компьютерной графики.*

***Ключевые слова:** информатизация образования, графические программы, инженерная графика.*

***Annotation.** Trubchaninova T. L. To the question about introduction of information technologies in an educational process on artistically-graphic faculties. The problem of introduction of new information technologies in the process of the special preparation of artists-teachers is examined in the article. On the basis of analysis of possibilities of the known graphic programs the ways of improvement of teaching of computer graphics are traced.*

***Key words:** informatization of education, graphic programs, engineering graphic arts.*